LUDVIG NORMAN
1831-1885

Konsertuvertyr Ess-dur

Concert Overture E-flat major

Opus 21

Källkritisk utgåva av/Edition by Mats Persson

Levande Musikarv och Kungl. Musikaliska akademien

Syftet med Levande Musikarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Levande Musikarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 39/Edition No. 39
2013
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Musikarv

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Erik Wallrup

Levande Musikarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Svenska Litteratursällskapet i Finland och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket, Svensk Musik och Sveriges Radio.

Ouverture

Op. 21

Ludvig Norman
(1831-85)

Andante Maestoso

2 Flauti
2 Oboi
2 Clarinetti in B
2 Fagotti
Corno 1.2. in Es
Corno 3.4. in C
2 Trombe in Es
Trombone Alto
Trombone Tenore
Trombone Basso
Timpani in Es. B.

Andante Maestoso

Violino 1mo
Violino 2do
Viola
Violoncello
Basso

Swedish Musical Heritage, Kungl. Musikaliska akademien, Stockholm 2012. Public domain. www.levandemusikarv.se

7

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.

Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

ten. *pp* *mf* *ff* *p* *un poco marcato*

a 2

1. 2. 3. 4.

divisi

[unis.]

13

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

ten.
pp
1. Solo
mf
1.
2.
trem.
[unis.]
pizz.

20

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.

a 2
1. Solo
arco trem.
pizz.
arco

20

Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

25

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

a 2
ff
fz
2.
e marcato

28

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

a 2
fz
ff
pp
ten.
ff e marcato
tr

32

Fl.

Ob.

Cl.

C. 1.2. in Es.

Timp.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

1. pp

2. pp

morendo

pizz.

39

Allegro molto

arco

arco divisi

sf

fz

45

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

pp p

52

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

52

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

p *sf* *f*

59

A

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

a 2

sf *f* *ff*

tr

A

67

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

(Muta in F. B.)

67

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

77

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

1.

a 2

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

a 2

Tr. Es.

a 2

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

77

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

ffz

p

dim.

87

Fl.

Cl.

Fg.

C. 3.4. in C.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

97

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

1. Solo

105

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

105

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

1. Solo

con espr.

B

116

Cl.

116

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

con espr.

B

128

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Timp.

128

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

139

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2.
in Es.

C. 3.4.
in C.

Tr. Es.

Timp.

139

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

148

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

148

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

C

156

a 2

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Timp.

in F. B.

156

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

divisi

divisi

Solo

C

166

diminuendo

Fl.

p

a 2

Ob.

pp

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Timp.

166

diminuendo

[unis.]

Vl. 1

mf

[unis.]

Vl. 2

mf

Vla.

mf

Vcl.

mf

B.

175

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

a 2

f

tr

D

184

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

184

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

D

193

C. 1.2. in Es.

Timp.

(muta in Es. B.)

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

sempre pp

sempre pp

204

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

sempre p

divisi

212

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

1.

212

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

[unis.]

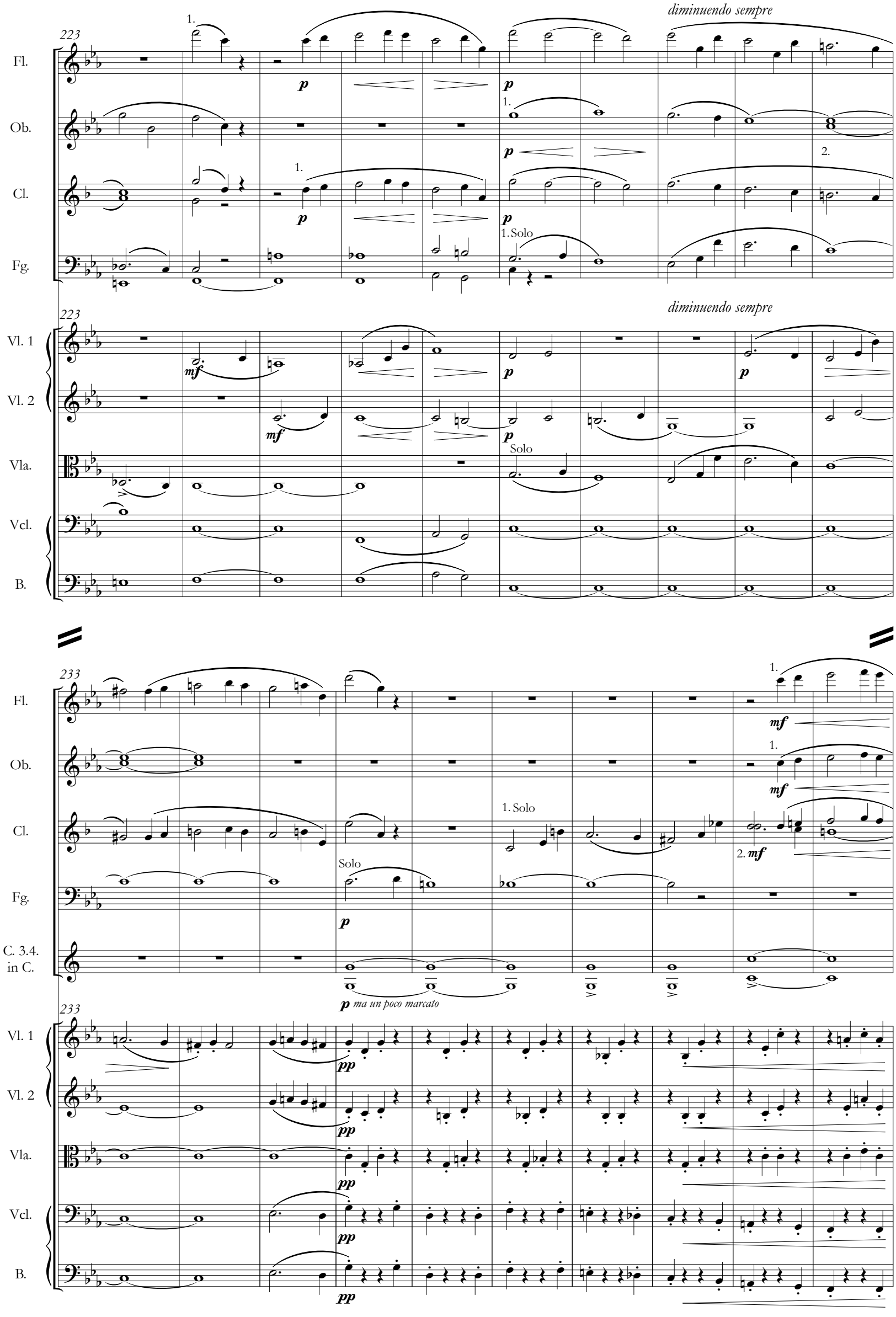
223
diminuendo sempre
Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
1.
2.
1. Solo
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.
Solo
233
C. 3.4. in C.
p ma un poco marcato

243

crescendo

1.

Fl.

Ob.

mf

Cl.

1.

Fg.

mf

C. 1.2. in Es.

mf un poco marcato

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

243

crescendo

Vl. 1

p

Vl. 2

p

Vla.

p

Vcl.

p

B.

p

E

252

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

a 2

in Es. B.

f *fz* *tr*

E

262

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

fz
p
pp
tr
1.

269

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

269

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

275

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

275

crescendo

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

crescendo

281

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

281

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

sf *p* *f*

287

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

287

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

a 2

f *sf*

293

F

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

ff

a 2

2.

f

fz

tr

293

F

ff

302

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

302

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

312

diminuendo

Fl.

Cl.

C. 1.2. in Es.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

1. Solo

un poco rit.

322

Ob.

Fg.

sempre **pp**

G a tempo

333

Ob.

333 a tempo

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

pp

G

342

1.

Fl.

Cl.

Fg.

342

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

p

mf

dim.

350

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Timp.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

mf

1.

3

358

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Timp.

358

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

1.

mf

3

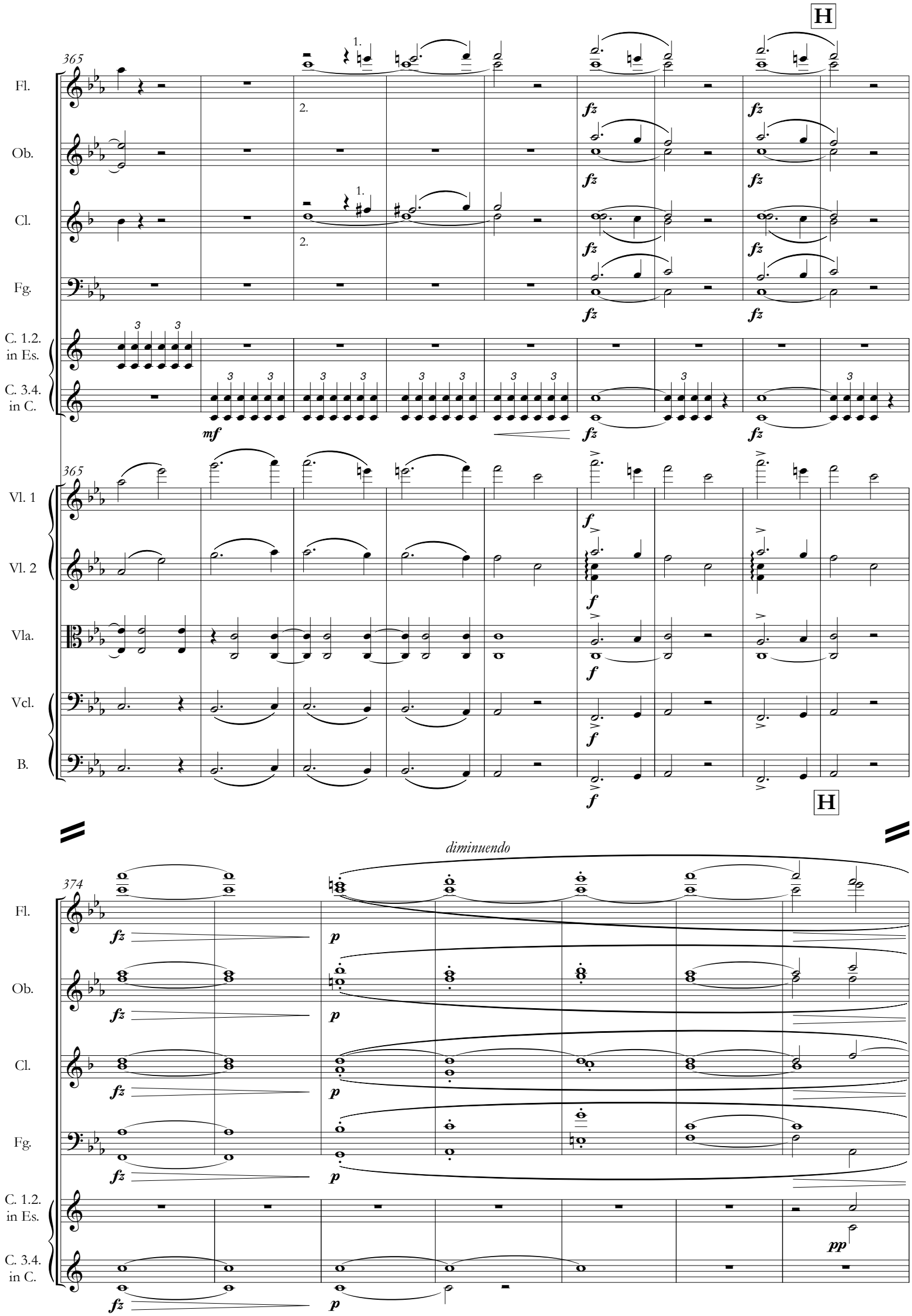
H
365
Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.
1.
2.
fz
mf
f
H
diminuendo
374
p
pp

381

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Timp.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

diminuendo

a 2

divisi

1.

2.

pp

p

sf

tr

390

a 2

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

390

[unis.]

Vl. 1

[unis.]

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

400

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

400

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

a 2

fz

ffz

crescendo poco a poco

408

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Timp.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

a 2

p

f

tr

417

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

a 2

C. 1.2. in Es.

a 2

C. 3.4. in C.

a 2

Tr. Es.

a 2

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

417

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

ff

ff bene marcato

427

J

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

a 2

ffz

trem.

tr

437

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

a 2

ff

C. 3.4. in C.

ff

Tr. Es.

a 2

ff

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

tr

tr

tr

437

Vl. 1

ff

Vl. 2

Vla.

ff

Vcl.

B.

447

Fl.

Ob.

Cl.

a 2

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

447

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

453

a 2

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2. in Es.

C. 3.4. in C.

a 2

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

453

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

459

Fl.

Ob.

Cl.

Fg.

C. 1.2.
in Es.

C. 3.4.
in C.

Tr. Es.

Tbn. A.

Tbn. T.

Tbn. B.

Timp.

459

Vl. 1

Vl. 2

Vla.

Vcl.

B.

469

Fl.
Ob.
Cl.
Fg.
C. 1.2. in Es.
C. 3.4. in C.
Tr. Es.
Tbn. A.
Tbn. T.
Tbn. B.
Timp.
Vl. 1
Vl. 2
Vla.
Vcl.
B.

ff

Ludvig Norman

Ludvig Norman (1831–1885) var en central gestalt i svenskt musikliv från 1850-talet fram till sin bortgång. Även om samtiden inte alltid uppskattade hans initiativ, värderas Normans insatser med rätta högt i musikhistorieskrivningen. Som tonsättare, dirigent, pedagog, skriftställare och konsertarrangör bidrog Ludvig Norman kort sagt till att förnya svenskt musikliv.

Norman var stockholmare. Redan i unga år undervisades han i pianospel av Vilhelmina Josephson som var vän till familjen, senare av Theodor Stein och Jan van Boom. Norman tog också lektioner i musikteori av Adolf Fredrik Lindblad. Han fortsatte sina studier vid Musikkonservatoriet i Leipzig, där han hade lärare som Ignaz Moscheles (piano), Moritz Hauptmann (kontrapunkt) och Julius Rietz (komposition). Intrycken från åren i Leipzig gav Norman viktiga musikaliska impulser som han efter hemkomsten arbetade för att sprida.

Tillbaka i Stockholm försörjde han som pianolärare, men framträdde också som pianist. Han skrev musikkritik utifrån den estetiska ståndpunkt han vunnit i Leipzig. 1858 blev han lärare vid Musikkonservatoriet (komposition, instrumentation och partiturläsning), en syssla han med vissa avbrott upprätthöll till 1882. Norman började dirigera Hovkapellet 1861 och utnämndes till hovkapellmästare året därpå. Som ledare för denna orkester satsade han energiskt på konsertverksamhet, detta parallellt med operaföreställningarna.

Ludvig Norman började komponera i unga år och kunde efter studieåren verka som en mycket välutbildad och för sin tid modern tonsättare. Hans produktion kom att bli omfattande och fördelad på många verktyper. Normans tre symfonier är viktiga verk i svensk symfonik, samma ställning har hans sex stråkkvartetter i svensk kammarmusik.

© *Gunnar Ternhag,* Levande Musikarv

Uvertyr i Ess-dur opus 21
(även kallad Konsertuvertyr)

Uvertyren skrevs 1856 och uruppfördes 1857 av Kungl. Hovkapellet vid en konsert på Kungl. Teatern. Efter en inledning där det långsamma tempot, den profilskarpa rytmiken och de tvära dynamiska kasten skänkt dramatik åt satsen följer ett allegro i sonatform. Trots sin kantabla karaktär äger huvudtemat en drivande och medryckande kraft. Det väl förberedda sidotemat visar sig vara ett av dessa suckande, melodiösa och skenbart haltande teman som nog får sägas vara typiska för sin upphovsman. Jublande och kraftfullt avslutas detta verk, i vilket Norman förenar formell elegans med en starkt smittande livsglädje.

© Tomas Löndahl

Tidigare version publicerad 1989 som skivkommentar till Musica Sveciae MSCD 512

Kritisk kommentar

Ludvig Norman: *Uvertyr Ess-dur op. 21*

Källmaterial

Denna utgåvas primärkälla har varit autografen (**A**) daterad 9 december 1856. Som sekundärkälla har använts en tryckt partiturutgåva, utgiven av Musikaliska Konstföreningen 1911 (**T**), tryckt av C.G. Röder, Lit. Etabl., Leipzig. Som referens har även använts ett tryckt stämmaterial (**S**) från Helsingborgs symfoniorkesters notarkiv, även det tryckt av C.G. Röder, Lit. Etabl., Leipzig.

A har ett försättsblad med följande text: ”Ouverture / (Es dur) / für Orchester / componiert / von / Ludvig Norman / Op. 21. / Stockholm December 1856.” Vidare är **A** genomgående noterad på 16 system med följande instrumentnamn: ”Flauti / Oboi / Clarinetti in B. / Fagotti / Corni in Es / Corni in C / Trombe in Es / [En pianoklammer omsluter följande tre system under samlingsnamnet ”Trombone”] Alt / Tenor / Bas / Timpani in Es. B. /Violino 1mo / Violino 2do / Viola / Violoncello / Basso”.

T har en titelsida som anger titeln ”Konsertouverture / Ess dur / FÖR STOR / ORKESTER”.

Kommentar

Takt	Instrument	Anmärkning
	Timp.	I alla källor är pukstämman noterad utan vare sig fasta eller tillfälliga förtecken, mellan takterna 1 och 67 respektive 252 och 477 transponerade (d.v.s. klingande ess och B är noterade som c respektive G). Däremellan är tonerna noterade klingande, sånär som på att förtecken saknas genomgående för tonen B.
19	Vl. 1, Vcl.	Cresc. och dim. tillagda av utgivaren i enlighet med Vl. 2 och Vla.
30	Timp.	**A** är svårtydd, men med största sannolikhet ändrad till det som står i **S**, d.v.s.: 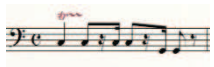 I **T** föreligger en tredje, ny variant jämfört med motsvarande passager i takterna 6 och 12: 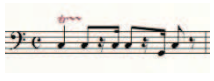
61–63	Fl. 1, Fl. 2, Ob. 1, Ob. 2, Cl. 1, Cl. 2, Fg. 1, Fg. 2, C[or]. 1, C[or]. 2	Accenter tillagda av utgivaren i enlighet med stråkstämmorna.
75	Träblås	Accenter tillagda av utgivaren i enlighet med horn och trumpeter.
80	Fl. 2, Ob. 1, Cl. 2	I **A** helnot a2 (a1 i Cl. 2). Ändrat till halvnoter a2–b2 (a1–b1) i enlighet med **T** och **S**, vilket även motsvarar ackordprogressionen i takt 78. (**A** saknar dock varje spår av tvetydighet i notbilden.)
131	Ob. 1, Cl. 1, Cl. 2, Str.	Alla stämmor saknar nyans i **A**. I **T** har B. [=Cb.] (i takt 131), Fl. 1 och C[or]. 1–2 (i takt 133) *p*. *mf* infört i enlighet med Fg. 1 och Fg. 2. (Vid parallellstället i takt 348 har även Vl. 1 *mf*.)
133	Fl. 1, C[or]. 1, C[or]. 2	*mf* infört analogt med övriga stämmor.
136	Tutti	I **A** är ändring från *p* till *mf* genomförd (*minst* en ändring gjord.)
137–139	Vl. 1	I **A** är de båda legatobågarna sammanlänkade, troligen med blyerts. Blyertsanteckningen ignorerad, då den ej genomförts konsekvent.

144	Cl. 2, Fg. 2, C[or]. 2	Legato tillagt till frasslut, analogt med motsvarande ställe i Vl. 1, Vl. 2 och Vla, takt 124.
164–172	Vla., Vcl.	I **A** finns endast legatobågar mellan första och andra tonen, takt 164–165, liksom mellan de båda tonerna i takt 168. Bågar tillagda enligt parallellstället takt 382–389, där båge endast saknas i takt 389.
165–172	Ob., Cl.	Legatobågarna i Ob. takt 166–172, Cl. takt 165–168 och Vl. 1 takt 166–170 är inskrivna med annan penna (möjligen blyerts) i **A**.
172	Vl. 1, Vl. 2	Legato tillagt till frasslut, analogt med motsvarande ställe i Vl. 1, Vl. 2 och Vla. takt 124.
184	Cor. 1, Cor. 2, Trp. 1, Trp. 2	I **A** angivet som ”Solo”.
260–261	Vla.	I **T** är intervallet en liten septim f–ess1 (likt två resp. fyra takter senare). **A** och **S** har dock båda oktav ess–ess1.
276–282	Cl. 1, Cl. 2	I **A** kan ingen tydlig överlämning av temat till Cl. 1 urskiljas i dessa takter. Tydligt är dock att takt 276–278 spelas av Cl. 2 och takt 283–284 av Cl. 1. (I **T** tar Cl. 1 över temat på första slaget i takt 280 och i **S** spelas temat unisont av bägge stämmor i takt 280–282.)
340–341	Vl. 1, Vl. 2, Vla.	Vl. 1, Vla.: sista legatobågen finns ej i **A**, tillagd i enlighet med **T**. Vl. 2: legatobågen finns ej i **A**, tillagd i enlighet med **T**.
348	B. [=Cb]	I **T** dubblerar B. Vlc. i underoktaven redan från takt 348, men **A** har tydliga heltaktspauser i B.
358–361	Fl. 1, Cl. 2, Vl. 1, Vl. 2	**A**: legatobågar otydliga, i violinstämmorna troligen tillagda med blyerts i efterhand. (En båge från takt 358 till 3:e slaget i takt 360, en från 4:e slaget i takt 360 t.o.m. takt 361.) Ändrade av utgivaren i enlighet med parallellställe takt 141–144.
360–361	Ob 1, Ob. 2, Cl. 1, Fg. 2	**A** saknar helt legatobågar. Bågar införda enligt **T**.
376–380	Fl. 2, Cl. 1	Överbindningar tillagda, analoga med parallellställe i takt 159–163 (Ob. 1, Cl. 2): i Fl. 2 takt 376–379, i Cl. 1 takt 376–77 och 379-380.
384–389	Fl., Ob.	De långa legatobågarna inskrivna med annan penna (möjligen blyerts) i **A**. (Se parallellställe takt 165–172.)
389	Vl. 1, Vl. 2	Legatobåge tillagd analog med parallella frasslut och **T**.

© *Mats Persson*, Levande Musikarv

Ludvig Norman

Ludvig Norman (1831–1885) was a key figure of the Swedish music scene from the 1850s until his death. Even if contemporary music-goers did not always appreciate his initiatives, his contributions are highly valued by music historians. As a composer, conductor, teacher, author and concert arranger, one could say that Ludvig Norman helped to bring fresh life to the Swedish music scene.

Norman was born and bred in Stockholm. As a young boy he was taught piano by Vilhelmina Josephson, who was a friend of the family, and later by Theodor Stein and Jan van Boom. He also took lessons in music theory for Adolf Fredrik Lindblad. He continued his studies at the Leipzig Music Conservatory, where his teachers included Ignaz Moscheles (piano), Moritz Hauptmann (counterpoint) and Julius Rietz (Composition). The impression that these years in Leipzig made on Norman gave him important musical inspiration that he endeavoured to spread on his return to Sweden.

Back in Stockholm, he made a living as a piano teacher and a performer, and wrote articles of music criticism from the aesthetic perspective he had gained in Leipzig. In 1858 he became a teacher at the Royal Conservatory of Music in Stockholm (composition, orchestration and score-reading), an occupation that he pursued, with the exceptional break, until 1882. Norman started to conduct the Royal Court Orchestra in 1861 and was appointed hovkapellmästare ('Chief Conductor of the Royal Court Orchestra') the following year. As director of this orchestra he invested considerable time and energy in concert performances alongside its opera obligations.

Ludvig Norman started to compose as a young man and was able to work as a consummately trained and for his time modern composer after completing his studies. His oeuvre came to be an extensive and varied one. Norman's three symphonies are important inclusions in the Swedish symphony genre, as are his six string quartets in Swedish chamber music.

© *Gunnar Ternhag,* Levande Musikarv
Transl. Neil Betteridge

Overture in E-flat major opus 21
(also called Concert Overture)

This work was composed in 1856, and premiered in 1857 by the Royal Court Orchestra at the Stockholm Opera. After an introduction, where the slow tempo, the sharply profiled rhythm and the sudden dynamic changes have provided the composition with drama, follows an Allegro in sonata form. Despite its songlike character, the main theme possesses a driving and stirring force. The well-prepared secondary theme proves to be one of those sighing, melodious and seemingly limping themes that are certainly typical of the composer. This work, in which Norman combines formal elegance with a highly contagious *joie de vivre*, ends joyfully and energetically.

© Tomas Löndahl
Transl. Robert Carroll

Earlier version published in 1989 as booklet notes to Musica Sveciae MSCD 512